

ĐỀ THI GIỮA HỌC KÌ 1 – ĐỀ 5**MÔN: NGỮ VĂN - LỚP 10****BỘ SÁCH: CÁNH DIỀU****Thời gian làm bài: 15 phút****ĐỀ KIỂM TRA GIỮA HỌC KỲ I****Môn: Ngữ văn lớp 10; Năm học 2022 - 2023****Thời gian làm bài: 90 phút - Không kể thời gian phát đề****I. PHẦN ĐỌC HIỂU (6.0 điểm)****Đọc văn bản sau:*****NỮ THÂN MẶT TRỜI VÀ MẶT TRĂNG***

Nữ thân Mặt Trời và Mặt Trăng là hai chị em, con của Trời. Công việc của Trời giao phó hàng ngày phải thay phiên nhau đi xem xét thế gian. Bọn khiêng kiệu gồm có hai lớp già và trẻ thay phiên nhau. Gặp phải bọn khiêng kiệu già đi chậm, cô Mặt Trời phải ngồi lâu, ngày ở dưới trần hóa dài ra. Đến lượt bọn trẻ khiêng kiệu đi mau, cô Mặt Trời được chóng công việc về sớm thì ngày ngắn lại.

Cô em Mặt Trăng tính tình nóng nảy không kém gì cô chị làm cho thiên hạ ở mặt đất suốt cả ngày đã phải chịu nóng bức vì cô chị, đến đêm lại cũng phải khó chịu vì cô em. Loài người than thở đến tai nhà Trời, bà mẹ mới lấy tro trát vào mặt cô Mặt Trăng. Từ đó, cô em đổi tính ra hết sức dịu dàng, khác hẳn với cô chị, nên được người dưới trần ai cũng thích. Mỗi khi cô ngoảnh mặt nhìn xuống trần là lúc đó trăng rằm, ngoảnh lưng lại là ba mươi, ngoảnh sang phải, sang trái là trăng thượng huyền hay hạ huyền. Hôm nào trăng quầng là lúc vết tro trát mặt hiện ra.

Người ta nghe nói rằng chồng của hai nữ thân Mặt Trời và Mặt Trăng là một con gấu. Mỗi lần gấu đến với vợ là sinh ra nguyệt thực hay nhật thực, lúc đó người dưới trần làm ầm ĩ lên

đánh trống, khua chiêng, gõ mõ, để cho gấu xa ra, vì gấu đi lại với vợ, che lấp Mặt Trời, Mặt Trăng làm hại cho mùa màng.

(*Nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng – Truyện thần thoại Việt Nam*
– TheGioiCoTich.Vn)

Thực hiện những yêu cầu sau đây:

Câu 1. Trong văn bản, nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng được Trời giao công việc gì?

- A. Chiếu sáng cho nhân gian.
- B. Hàng ngày thay phiên nhau đi xem xét thế gian.
- C. Cai quản công việc trên trời.
- D. Khiêng kiệu

Câu 2. Câu nào dưới đây đúng khi nói về nội dung bao quát của truyện *Nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng*.

- A. Lý giải về hiện tượng ngày và đêm
- B. Lý giải về hiện tượng nắng và mưa
- C. Lý giải các hiện tượng tự nhiên gắn với mặt trời có ánh sáng gay gắt vào ban ngày và mặt trăng có ánh sáng dịu dàng vào ban đêm
- D. Lý giải về sự hình thành của trời và đất

Câu 3. Sự kiện “Loài người than thở đến tai nhà Trời, bà mẹ mới lấy tro trát vào mặt cô Mặt Trăng” được tác giả dân gian tạo ra nhằm lý giải điều gì?

- A. Hiện tượng mặt trăng hiện lên khi đêm xuống
- B. Hiện tượng mặt trăng có ánh sáng dịu nhẹ
- C. Hiện tượng ngày ngắn đêm dài

D. Hiện tượng ngày dài đêm ngắn

Câu 4. Theo bạn :*“cô Mặt Trời phải ngồi lâu, ngày ở dưới trần hóa dài ra... cô Mặt Trời được chóng công việc về sớm thì ngày ngắn lại.”* giúp bạn liên tưởng đến câu tục ngữ nào dưới đây :

A. Chớp đông nhay nháy, gà gáy thì mưa

B. Đêm tháng năm chưa nằm đã sáng, ngày tháng mười chưa cười đã tối

C. Con đặng đông vừa trông vừa chạy, con đặng nam vừa làm vừa chơi

D. Mây xanh thì nắng, mây trắng thì mưa

Câu 5. Biện pháp tu từ nào được dùng chủ yếu trong văn bản trên ?

A. Nhân hóa

B. Liệt kê

C. So sánh

D. Phóng đại

Câu 6. Trong văn bản trên, ai là người kể chuyện ?

A. Ông Trời

B. Mặt Trời

C. Mặt Trăng

D. Người trực tiếp diễn xướng để kể lại cho công chúng

Câu 7. Khi nguyệt thực, nhật thực xảy ra con người làm *âm ỹ lên đánh trống, khua chiêng, gõ mõ*, để Mặt Trời Mặt Trăng khỏi bị che lấp làm hại mùa màng, liên quan hoạt động nào trong đời sống cộng đồng thời cổ đại ?

A. Lễ hội

B. Liên hoan

C. Cầu nguyện thần linh

D. Thờ cúng

Câu 8. Những dấu hiệu nào giúp bạn nhận ra *Nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng* là một truyện thần thoại?

Câu 9. Hình tượng nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng phản ánh quan niệm, nhận thức gì của người xưa về thế giới tự nhiên?

Câu 10. Thông điệp mà người xưa gửi gắm qua câu chuyện này là gì?

II. PHẦN VIẾT (4.0 điểm)

Anh/chị hãy viết bài văn nghị luận phân tích, đánh giá truyện *Nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng*.

-----Hết-----

- Học sinh không được sử dụng tài liệu.

- Giám thị không giải thích gì thêm.

Đáp án đề 5**Phần I. ĐỌC HIỂU**

Câu 1 (0.5đ)	Câu 2 (0.5đ)	Câu 3 (0.5đ)	Câu 4 (0.5đ)	Câu 5 (0.5đ)	Câu 6 (0.5đ)	Câu 7 (0.5đ)
B	C	B	B	A	D	C

Câu 1. Trong văn bản, nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng được Trời giao công việc gì?

Chiếu sáng cho nhân gian.

Hàng ngày thay phiên nhau đi xem xét thế gian.

Cai quản công việc trên trời.

Khiêng kiệu.

Phương pháp giải:

Đọc kĩ văn bản

Lời giải chi tiết:

Trong văn bản, nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng được giao nhiệm vụ hàng ngày thay phiên nhau đi xem xét thế gian.

→ Đáp án B

Câu 2. Câu nào dưới đây đúng khi nói về nội dung bao quát của truyện *Nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng*.

A. Lý giải về hiện tượng ngày và đêm

B. Lý giải về hiện tượng nắng và mưa

C. Lí giải các hiện tượng tự nhiên gắn với mặt trời có ánh sáng gay gắt vào ban ngày và mặt trăng có ánh sáng dịu dàng vào ban đêm

D. Lý giải về sự hình thành của trời và đất

Phương pháp giải:

- Đọc kĩ văn bản
- Rút ra nội dung bao quát của truyện

Lời giải chi tiết:

Nội dung bao quát của truyện: Lí giải các hiện tượng tự nhiên gắn với mặt trời có ánh sáng gay gắt vào ban ngày và mặt trăng có ánh sáng dịu dàng vào ban đêm

→ Đáp án C

Câu 3. Sự kiện “Loài người than thở đến tai nhà Trời, bà mẹ mới lấy tro trát vào mặt cô Mặt Trăng” được tác giả dân gian tạo ra nhằm lý giải điều gì?

- A. Hiện tượng mặt trăng hiện lên khi đêm xuống
- B. Hiện tượng mặt trăng có ánh sáng dịu nhẹ
- C. Hiện tượng ngày ngắn đêm dài
- D. Hiện tượng ngày dài đêm ngắn

Phương pháp giải:

- Đọc kĩ văn bản

Lời giải chi tiết:

Sự kiện “Loài người than thở đến tai nhà Trời, bà mẹ mới lấy tro trát vào mặt cô Mặt Trăng” được tác giả dân gian tạo ra nhằm lý giải hiện tượng mặt trăng có ánh sáng dịu nhẹ

→ Đáp án B

Câu 4. Theo bạn :“*cô Mặt Trời phải ngồi lâu, ngày ở dưới trần hóa dài ra... cô Mặt Trời được chóng công việc về sớm thì ngày ngắn lại.*” giúp bạn liên tưởng đến câu tục ngữ nào dưới đây?

- A. Chớp đông nhay nháy, gà gáy thì mưa
- B. Đêm tháng năm chưa nằm đã sáng, ngày tháng mười chưa cười đã tối
- C. Con đặng đông vừa trông vừa chạy, con đặng nam vừa làm vừa chơi
- D. Chuồn chuồn bay thấp thì mưa, bay cao thì nắng bay vừa thì râm

Phương pháp giải:

- Đọc kĩ câu văn
- Liên hệ kiến thức của bản thân

Lời giải chi tiết:

Có thể liên hệ đến câu tục ngữ: *Đêm tháng năm chưa nằm đã sáng, ngày tháng mười chưa cười đã tối*

→ Đáp án B

Câu 5. Biện pháp tu từ nào được dùng chủ yếu trong văn bản trên ?

- A. Nhân hóa
- B. Liệt kê
- C. So sánh
- D. Phóng đại

Phương pháp giải:

- Đọc kĩ văn bản

- Nhớ lại kiến thức về các biện pháp tu từ

Lời giải chi tiết:

Biện pháp được dùng chủ yếu là Nhân hóa (làm cho mặt trăng, mặt trời trở nên sống động như con người)

→ Đáp án A

Câu 6. Trong văn bản trên, ai là người kể chuyện ?

- A. Ông Trời
- B. Mặt Trời
- C. Mặt Trăng
- D. Người trực tiếp diễn xướng để kể lại cho công chúng

Phương pháp giải:

- Đọc kĩ văn bản

Lời giải chi tiết:

Văn bản được kể bằng ngôi thứ 3 (người kể chuyện giấu mặt)

→ Đáp án D

Câu 7. Khi nguyệt thực, nhật thực xảy ra con người *làm âm ỉ lên đánh trống, kua chiêng, gõ mõ*, để Mặt Trời Mặt Trăng khỏi bị che lấp làm hại mùa màng, liên quan hoạt động nào trong đời sống cộng đồng thời cổ đại ?

- A. Lễ hội
- B. Liên hoan
- C. Cầu nguyện thần linh

D. Thờ cúng

Phương pháp giải:

- Đọc kĩ văn bản
- Liên hệ với những hoạt động trong đời sống cộng đồng thời cổ đại

Lời giải chi tiết:

Những hành động trên liên quan đến hoạt động cầu nguyện thần linh của người cổ đại

→ Đáp án C

Câu 8: Những dấu hiệu nào giúp bạn nhận ra *Nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng* là một truyện thần thoại? (1đ)

Phương pháp giải:

Nhớ lại kiến thức đã học về những dấu hiệu của thể loại thần thoại

Lời giải chi tiết:

Những dấu hiệu giúp nhận biết truyện *Nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng* là một truyện thần thoại:

- Cốt truyện là chuỗi sự kiện xoay quanh quá trình sáng tạo thế giới (các hiện tượng liên quan đến mặt trời và mặt trăng).
- Nhân vật chính kể về các vị thần.
- Thời gian không xác định.
- Không gian vũ trụ, không xác định nơi chốn cụ thể.

Câu 9: Hình tượng nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng phản ánh quan niệm, nhận thức gì của người xưa về thế giới tự nhiên? (1đ)

Phương pháp giải:

Đọc kỹ văn bản

Lời giải chi tiết:

Hình tượng nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng phản ánh quan niệm, nhận thức gì của người xưa về thế giới tự nhiên là:

- Thế giới tự nhiên là một thế lực siêu nhiên chi phối thế giới và cuộc sống của con người.
- Khát vọng chinh phục thế giới tự nhiên của người xưa.

Câu 10: Thông điệp mà người xưa gửi gắm qua câu chuyện này là gì? (0.5đ)

Phương pháp giải:

Đọc kỹ văn bản và rút ra thông điệp

Lời giải chi tiết:

- Gợi ý: Thông điệp mà người xưa gửi gắm qua câu chuyện này là:
- + Thiên nhiên và cuộc sống con người có mối quan hệ gắn bó mật thiết.
- + Thiên nhiên có ảnh hưởng rất lớn đối với cuộc sống của con người.
- + Con người luôn có khát vọng chinh phục thiên nhiên.

II. VIẾT (4 đ)

Ý chính phân tích truyện Nữ Thần Mặt Trời và Mặt Trăng

Qua truyện Nữ thần Mặt Trời và Mặt Trăng có thể thấy rằng cách nhận thức và lý giải nguồn gốc thế giới của người Việt xưa hết sức tự nhiên và vẫn lấy gốc là con người và những sự vật quen thuộc để giải thích.

Câu chuyện lí giải những hiện tượng tự nhiên xảy ra trong cuộc sống hàng ngày liên quan đến Mặt Trời và Mặt Trăng. Qua đó khẳng định rằng mỗi sự việc xuất hiện xuất hiện trên Trái Đất đều có nguồn gốc rõ ràng.

Không gian trong truyện Nữ Thần Mặt Trời và Mặt Trăng là không gian vũ trụ, đang trong quá trình tạo lập, không xác định nơi chốn cụ thể, không có chi tiết nào nhắc đến địa điểm diễn ra sự việc trên

Thời gian trong truyện diễn ra từ thời cổ sơ và cũng không thể xác định được câu chuyện diễn ra vào thời gian cụ thể nào.

Cốt truyện xoay quanh sự xuất hiện của thần Mặt Trăng và Mặt Trời, lý giải nguồn gốc về những hiện tượng tự nhiên của Trái Đất. Nhân vật trong truyện là thần Mặt Trời và thần Mặt Trăng, có sức mạnh phi thường, thực hiện công việc sáng tạo thế giới.

Loigiaihay.com